



TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 6211
Tarih : 09.07.2024

. 14315

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Aşağıdaki sorularımın Adalet Bakanı Sayın Yılmaz TUNÇ tarafından Anayasa'nın 98. ve İçtüzüğü'nün 99. maddesi gereğince yazılı olarak yanıtlanmasını arz ederim. 08.07.2024


Meral DANIŞ BEŞTAŞ
Erzurum Milletvekili

Bilindiği üzere; TBMM tarafından, 20 Mayıs 2016 tarihinde, geçici bir madde ekleyerek yapılan Anayasa değişikliği kabul edilerek, milletvekili dokunulmazlığı, bir defaya mahsus olarak kaldırılmıştır.

Bu gerekçeyle 4 Kasım 2016 tarihinde, HDP Eş Başkanları Figen Yüksekdağ ile Selahattin Demirtaş'ın da aralarında bulunduğu on iki milletvekili hakkında operasyonlar düzenlemiş, milletvekilleri gözaltına alınarak tutuklanmıştır. Duruma ilişkin yapılan AİHM başvuruları neticesinde Mahkeme özgürlükten yoksun bırakılmaya ilişkin olarak sırasıyla 22 Aralık 2020 ve 8 Kasım 2022 tarihlerinde iki karar vermiştir. Derhal serbest bırakma kararına karşın Demirtaş tahliye edilmemiş, yapılan diğer AİHM başvurularında da Demirtaş ve Yüksekdağ dosyaları birleştirilmiştir. Mahkeme, bu kararlarda, diğer tespitleri arasında, Figen Yüksekdağ ve Selahattin Demirtaş hakkında verilen tutuklama kararlarının, Sözleşme'nin 5. maddesinin 1 ve 3. fıkraları, Sözleşme'nin 10. maddesi ve 1 No.lu Protokol'ün 3. maddesine aykırı olduğu sonucuna varmıştır. Mahkeme, sadece başvuranlar hakkında yapılan suçlamaların, esasen iç hukuk gereğince suç teşkil eden bir davranış olarak değerlendirilemeyecek olgulara dayandığını değil, aynı zamanda bunların, başvuranlar tarafından Sözleşme ile güvence altına alınan hakların kullanımıyla ilgili olduğunu tespit etmiştir. Mahkeme diğer taraftan, başvuranların maruz kaldığı özgürlükten yoksun bırakılmanın, çoğulculuğu boğmak ve siyasi tartışma özgürlüğünü kısıtlamak gibi gizli bir siyasi amaç güttüğünün ve dolayısıyla bu kararların, Sözleşme'nin 5. maddesiyle birlikte 18. maddesine aykırı olduğunun her türlü makul şüphenin ötesinde tespit edildiği kanaatine varmıştır.

Yine aynı kararda; Diyarbakır'daki yerel mahkemenin verdiği ses ve video kaydı alınmasına yönelik kararın hukuka aykırılık haline getirilmiştir. Ayrıca Figen Yüksekdağ ile ilgili olarak; TCK-220 ile TMK uyarınca Cumhuriyet başsavcılığının istemi ve infaz hâkiminin kararıyla, üç ay süreyle; görüşmeler teknik "cihazla sesli veya görüntülü olarak kaydedilebilir, hükümlü ile avukatın yaptığı görüşmeleri izlemek amacıyla bir görevli görüşmede hazır bulundurulabilir,

hükümlünün avukatına veya avukatın hükümlüye verdiği belge veya belge örnekleri, dosyalar ve aralarındaki konuşmalara ilişkin tutukları kayıtlara el konulabilir veya görüşmelerin gün ve saatleri sınırlandırılabilir.” hükmüne atıfla; “ bilhassa, Hükümetin başvuran F. Yüksekdağ Şenoğlu’nun görüşme kayıtlarının ceza infaz kurumu bünyesinde muhafaza edilmesine rağmen, başvuran Selahattin Demirtaş’a ilişkin görüşme kayıtlarının yok edildiğini vurguladığını tespit etmektedir.” diyerek adil yargılanma hakkına değinmiştir.

AIHM aynı zamanda, Selahattin Demirtaş (no. 2) ve Yüksekdağ Şenoğlu ve diğerleri/Türkiye (no. 14332/17 ve diğer 12 başvuru, 8 Kasım 2022) kararlarında, başvuranların atılı suçları işlediklerine dair objektif bir gözlemciyi ikna edecek nitelikte herhangi bir olgu ya da bilginin mevcut olmadığı ve ilgililerin tutuklanmalarına ilişkin kararlardan herhangi birinin, ilgililerin eylemleri -özellikle siyasi konuşmaları ve bazı yasal toplantılara katılmaları- ile ilgililerin tutuklanmalarına yol açan teröre bağlı suçlar arasında açık bir bağın bulunduğu işaret edecek nitelikte delil unsuru içermediği sonucuna vardığını kaydetmiştir. Dahası, başvuranlar tarafından maruz kalınan tutukluluğun çoğulculuğu bastırma ve serbest siyasi tartışma konusunu sınırlandırma yönünde, Sözleşme’nin 5. maddesiyle birlikte Sözleşme’nin 18.maddesine aykırı gizli bir amaç izlediğini tespit etmiştir. Sonuç olarak AIHM, başvuranların teröre bağlı suçlar nedeniyle tutuklandıkları yönünde, Hükümetin sunduğu iddiaya herhangi bir önem atfedemeyeceğini de ifade etmiştir. 18. Madde ihlalinin ise ilk olması dikkate değer bir durumdur ve tutuklamaların siyasi saikle olduğunun altını çizmesi bakımından önemi büyüktür. Ayrıca AIHM dosyaları devam etmekte iken Yüksekdağ ve Demirtaş hakkında aynı konudan ötürü ikinci kez Kobani Davası açılmış, bu dava sonucunda yerel mahkeme TCK-302’den beraat kararı vermiştir. Bu kararlara rağmen Figen Yüksekdağ hala Kandıra Cezaevi’nde tutukludur.

AIHM ve evrensel hukuk kuralları; ***“tutuklu kişi, avukatıyla gizli görüşmeler yapamaması halinde, büyük bir olasılıkla, avukatıyla görüşme konusunda kendisini özgür hissedemeyecektir. Bu türden bir varsayımda, avukat tarafından sağlanan hukuki yardım, pratik yararlılığını kaybetme riski taşımaktadır.”*** diyerek savunma hakkının önemine vurgu yapmaktadır. Nitekim AIHM ***“Yüksekdağ AIHM Başvurusu’nda; başvuranların Sözleşme’nin 5. maddesinin 4. fıkrası anlamında avukatlarının etkin yardımından faydalanmalarının engellendiği sonucuna varmak için yeterlidir.”*** diyerek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini Başvuru No. 10207/21 ve 10209/21 sayılı kararında belirtmiştir.

Ayrıca AIHM, avukat müvekkil görüşmelerinin müvekkilinin hayatı hakkındaki gelişmeler hakkında bilgi almasını kapsadığını, avukat ile görüşülen konuların özellikle ceza yargılamasına konu olaylarda kişisel ve hassas konular olduğunu bu sebeple gizli ve özel olduğunu belirterek avukat müvekkil görüşmesinin bu madde kapsamında değerlendirilmesi gerektiğini ayrıca bu görüşmelerin öncelikli olduğunu ifade etmekte olup bu konuda içtihadı vardır. Nitekim Figen Yüksekdağ aleyhine Türkiye’nin içtihadı aykırı davrandığı açıktır.

Bu bağlamda;

- 1- Demirtaş ve Yüksekdağ hakkında verilen AIHM kararları neden uygulanmamıştır? Yerel mahkemeler AIHM kararına uymama yetkisini nereden almaktadır?
- 2- AIHM kararına rağmen Figen Yüksekdağ ve diğerleri neden 8 yıldır tutukludurlar?
- 3- Türkiye AIHM kararlarına uymayarak AB’ye ne anlatmaktadır?
- 4- AIHM kararlarına uyulup uyulmaması başvurucuya göre mi değişiyor?

- 5- Bu durum Türkiye'nin uluslararası sözleşmelere bağlılığını düzenleyen Anayasa'nın 90'ncı maddesine aykırı değil midir?
- 6- Figen Yüksekdağ ve Selahattin Demirtaş için Anayasaya uyulmama yönünde bir tutum mu bulunmaktadır? Bu tutumun gerekçe ve dayanağı nedir?
- 7- Bakanlığınız yerel mahkemeler için Anayasa'ya uygun kararlar vermeleri yönünde eğitim çalışmaları yapılmasını planlamakta mıdır?
- 8- AİHS'in 18. Maddesinin ihlal edildiğine ilişkin Türkiye için verilen toplam kaç ihlal kararı vardır? Bu kararlar hangileridir?
- 9- Sözleşme'ye aykırı olduğu halde 18. Maddenin ihlal edilmesi ve ihlal kararına rağmen gereğinin yapılmama gerekçesi nedir?
- 10- Figen Yüksekdağ hakkında, AİHM tarafından tespit edilen ve Diyarbakır'daki yerel mahkemenin verdiği ses ve video kaydı alınmasına yönelik karar hukuka aykırı olduğu halde neden alınmıştır?
- 11- Ses ve video kaydı alınması Figen Yüksekdağ'ın savunma hakkını kısıtlamış olup verilen mahkeme kararları hukuka aykırı olduğu halde neden bozulmamıştır?
- 12- Neden Figen Yüksekdağ Şenoğlu'nun hukuka aykırı bir şekilde alınan görüşme kayıtları, infaz kurumu bünyesinde tutulmuştur?
- 13- Figen Yüksekdağ'a ait kayıtların saklanması ile nasıl bir kamusal yarar umulmuştur?
- 14- Figen Yüksekdağ'a ait görüşme kayıtları halihazırda nerede muhafaza edilmektedir? Kayıtlar hala yok edilmediyse gerekçesi nedir?
- 15- Yasal dayanaktan uzak olan avukat-müvekkil görüşme kayıtlarının alınmasında, saklanmasında sorumluluğu bulunanlar tespit edilmiş midir? Haklarında herhangi bir idari-adli soruşturma başlatılmış mıdır?
- 16- Kayıtların alınmasında ve saklanmasında bir talimat söz konusu mudur? Mahkeme re'sen mi yapmıştır? Bir talimat söz konusu ise talimatı kim vermiştir?
- 17- Figen Yüksekdağ'ın adil yargılanma hakkı neden ihlal edilmiştir?
- 18- Adil yargılama yapılmadığı ve bu husus AİHM tarafından tespit edildiği halde ceza verilmesi nasıl mümkün olmuştur?
- 19- Adil yargılanma hakkının gasp edildiği hem hükümet savunmasında hem de AİHM kararında yer aldığı ve AİHM tarafından ihlal kararı verildiği halde neden Figen Yüksekdağ tahliye edilmemiş ve adil yargılanma sağlanmamıştır?